ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՊՈԼՍՈՅ համար, տարեկան 70 դրչ. վեցամսեայ 35 դրչ. եռամսեայ 20 դրչ. — ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ համար, տարեկան 90 դրչ. վեցամսեայ 45 դրչ. եռամսեայ 25 դրչ. — ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ համար, տարեկան 25 ֆր. վեցամսեայ 13 ֆր.:
ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐՈՂԸ ՄԻԱՅՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴ Է
ՁԵՌՔԷ 10 ՓԱՐԱ

Bureaux de la rédaction du Journal Arménien DZAGHIK
Galata, Kourchounlou han, N. 7 Cons/ple.

ԾԱՂԻԿ
ՕՐԱԳԻՐ

"زاغيك" ارمنيجه يومى وسياسى غزتەدر
ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
Կալատա, Գուրշունլու խան, թիւ 7
ՄԱԳԱՍԱՆ ՏՊԱՐԱՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ուղղուած ամէն թղթակցութիւն պէտք է հակիրճ գրուած ըլլայ:
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ուղղուած ամէն գրութիւն ետ չի տրուիր:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՍԿՍԻՆ
ԱՄԷՆ ԱՄՍՈՅ 1ԻՆ, 10ԻՆ ԵՒ 20ԻՆ

ԺԵ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 436 | "ԾԱՂԻԿ" ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ԻՐԻԿՈՒՆ | 23 ՕԳՈՍՏՈՍ 1902 ՈՒՐԲԱԹ

ԵՐԵՒՈՅԹ ՄԸ

Միջադելի երեւոյթի մը ականատեսներն ենք այս միջոցիս։ Քահանայ մը՝ որուն ղլխաւոր յատկութիւնը կ'երեւայ թէ . . . զիւղացի մը ըլլալն է,—գոնէ այսպէս կը ծանուցուի հրապարակաւ, — կրօնքը պաշտպանել կը յաւակնի տ'ն տեսակ միջոցով մը՝ որ կրնայ շատ բաներ դառնալ, բայց ո'չ երբեք պաշտպանութեան գործիք մը։ Այդ երանելին, — իրականութեան մէջ առեւտուրի փախստական մը՝ որ սնանկութեան մը պատճառաւ քահանայութեան աստիճանը ինկեր է, — սա համոզուած է թէ կրօնքը՝ պաշտպանելու լաւագոյն միջոցը հայհոյութիւնն է միայն, թէ անկարելի է Քրիստոսի վարդապետութենց ճշդութիւնն ու վեհութիւնը հոչակել՝ առանց հայհոյելու։

Իր յայտնութիւնը գրական հրապարակին վրայ, չիտակը չեմ դիտեր թէ ինչի՞ կը պարտինք։ Մեր լրագրութեան այս անկեալ վիճակին մէջ, այլանդակութիւններն ու ծիծաղելիութիւնները չաղանակներու պէս կը բուսնին ամէն օր, եւ անկարելի կը դառնայ ամէնուն վրայ ալ որոշ գաղափար մը կազմել։ Ցայտնի եղածը սա է որ, այդ քահանան, կրօնքը պաշտպանելու, Աւետարանի ճշմարտութիւնն ու վեհութիւնը ապացուցանելու համար ասպարէզ իջած ըլլալ կ'երեւայ, ինչ որ, մանաւանդ հայ քահանայի մը համար, շատ բնական ու նոյն տեղն ալ դեղեցիկ բան մը պիտի թուէր մեզ ամէնուս, եթէ երբեք այդ տոթի գործածուած միջոցներն ալ նոյնչափ մաքուր ու գովելի ըլլային։

Վերջին յոդուած մը այդ քահանայէն՝ որ տակաւին երէկ իսկ ուրիշ պատասխանի տիւնակներ գրաւած էր օրաթերթի մը մէջ, մասնաւորաբար կը ձգտի տնուտնարկելու բոլոր անոնք՝ որոնք հակառակ մեծ միտքեր ըլլալուն՝ իրենց տաղանդն ու հրատարակութիւնը կրօնքի պաշտպանութեան չեն նուիրեր։ Այդ միտքերէն ո'չ մէկը կարեւորութիւն ունի իր աչքին։ Բլլան հոյ կամ եւրոպացի, — ստախօս, անարդ, անրարոյական, անամօթ, զեվզեկ մարդիկ են կը պոռայ—։ ու զարմանքս իր գերագոյն ստիճանին կը հասնի՝ երբ կը մտածեմ թէ բոլոր այդ նշանաւոր ածականներուն առարկայ գարձողներն են Վոլթէրի, Անսիքլոբէտիսթներու, Պիւհների, Օկիսթ Քոնթի, Շօբէնհաուէրի, Ռընանի պէս միտքեր՝ որոնց անունը պատկառանքով կը յիշատակուի քիչ մը ամէն գրականութեանց մէջ, եւ որոնք ամէն բանէ առաջ մարդկային հանճարին բարձրութեան ապացոյցները եղած են։ Բարեբաղդաբար մեր քահանային հմտութիւնը այդ անուններէն անդին չ'անցնիր. այլապէս՝ վախ կար որ ուրիշ ո'չ նուազ նշանաւոր միտքեր ալ այդ միւնոյն չնչաղարհիկ դասողութեան առարկայ դառնային։

* * *

Ձեմ գիտեր թէ խանութէն դէպի քահանայութիւն փոխանցում մը կատարած միջոցին այդ քահանան ասրիթը ունեցա՞ծ է կրօնքի, ճշմարիտ կրօնքի վրայ գաղափար մը կազմելու։ Բայց ինծի անանկ կու գայ թէ չատ խոր հմտութիւն մը չունի այդ մասին, թէ կրօնքն ալ իրեն ա'նչափ ծանօթ է, որչափ ծանօթ ըլլալ կ'երեւան իր դատափետել ուզած մարդոց երկասիրութիւններու։ Եթէ երբեք «Մարիամ Աստուածածինը Յիսուսի մայրն էր», «Աստուած մէկ է ու պիտի մնայ» եւ կամ «Յիսուս Գողգոթայի վրայ խաչուեցաւ» ըսելով կարելի ըլլար կրօնքը քարոզած, կրօնքը հակացած համարուիլ, եթէ երբեք ընդունուած ըլլար որ թերահաւատները եւ կամ կրօնքին անտեղեակները հայհոյութեանց առարկայ դառնային հանդիպած մարդուն կողմէ, ատոր համար բնաւ պէտք չէր նեար քահանայական սքեմ մը առնելու։ Պատուական Տէր Հայրը այդ միւնոյն բաները կրնար ընել իր երբեմնի խանութին անկիւնէն, եւ ի հարկին նոյն իսկ իր բնակած տան ծխնելոյղին կատարէն, առանց քառասուն օրուան ապաշխարանքի մը ենթարկուելու։

Եկեղեցւոյ ճշմարիտ պաշտօնեան ա'ն է որ համոզելով կը քարոզէ, որ կ'աշխատի համոզելով զարձի բերել։ Արդէն լաւագոյն հաւատացեալները անոնք միայն եղած են՝ որոնք համոզումով կը հաւատան։ Կրօնքի պաշտօնեայի մը գլխաւոր սկզբունքը ա'ս պէտք է ըլլայ, եւ ո'չ թէ ան՝ զոր ակնարկած քահանան ընտրած է իրեն համար, այսինքն հայհոյութիւնը։ Որովհետեւ եթէ աշխարհի մէջ կայ բան մը՝ որ ամէնէն աւելի արգելք կը դառնայ համոզում մը գոյացնելու, ան ալ հայհոյութիւնն է։

* * *

Միւնոյն կերպով, եկեղեցւոյ պաշտօնեայի մը համար մանաւանդ, բացարձակապէս անվայել է դատապարտել, անուանարկել, անարգել բոլոր այն անձերը՝ որոնք իրեն պէս չեն խորհիր, որոնց զարգացման ուղղութիւնն ու բնոյթը մտածման տարբեր հոսանքի մը մղած է զիրենք։ Այդ տեսակ ընթացք մը աւելի իրենց դատին կը վնասէ, եւ կը վնասէ չ'ատ անդարմանելի կերպով մը. որովհետեւ վիճաբանութեան մը, եւ կամ համոզման յայտարարութիւն մը միջոցին փոխադարձ մէջ բերուած փաստերն են որ խնդիրը կը լուծեն. ո'ր կողմը որ զօրաւոր փաստեր կրցած է ներկայացնել, այն կողմը կը յաղթանակէ միշտ։ Այսպէս ալ, մեր քահանան, Աւետարանը պաշտպանելու, Քրիստոնէութիւնը փառաբանելու համար կրնար ուզածին չափ փաստ առաջ բերել կարծեմ ո'չ ոք պիտի արդիլէր զինքը։ Բայց ելլել այդչափ պարզ բանի մը համար գործածել այն տեսակ խօսքեր՝ որոնք աւելի ջրհանկիրներու բերնին կը վայլեն ընդունեցէք որ քիչ մը չափազանց այպանելի է ո' եւ է քահանայի համար։

Օրինակ մը ձեզի։ — Ակնարկած քահանան մասնաւորաբար բռնկած է Գալատա Կոստանդեանի մասին, մէկը անոնցմէ՝ որոնք իրեն պէս չեն մտածած, եւ զոր գովելու դժբաղդութիւնը ունեցեր է Արտաչէս Յարութիւնեան։ Փափաքելով հակազդեցութեան փորձ մը ընել այդ մասին,— փորձ մը որ եկեղեցականի մը ոչ ո՛ք չատ տեսնելու միտք ունի անշուշտ,— մեր քահանան ելեր նախ մխրճուեր է Կոստանդեանի ներքին կեանքին մէջ, քով քովի շարելով կարգ մը տեղ ակնարկութիւններ՝ որոնք վայելում չպիտի անէին երբեք ո'չ թէ միայն եկեղեցականի մը, այլ նոյն իսկ աշխարհականի մը բերանին մէջ. յետոյ. չարքը պակաս չձգելու համար, սկսեր է իր հայհոյութենց՝ որոնցմէ հետեւեալ քանի մը հատը կրնան սքանչելի գաղափար մը տալ մտրոզչութեան վրայ.—«Ֆրանսայի զէվզեկ բարքովը մեծահռչակ Վոլթէրի բանդագուչանքները մտիկ ընող», «ամենայն անամօթութեամբ ցրոյց», «որիորդահռչակ Մեթոտին հեղինակ», «պոռոտ գործի, անարդ դերի տէր», «վատ խօսքեր ընող», «Անսիքլոբէտիսթներու սարքած ֆրանմասոնութեան հետամուտ», եւայլն։

Արդ, փոխանակ այս հայհոյութեանց, եթէ երբեք յիշեալ քահանան իր դասը պաշտպանող փաստեր մէջտեղ դնելու ըլլար՝ որչա՞փ աւելի պիտի չահէր, որչա՞փ աւելի մաքուր գործ մը տեսած պիտի ըլլար յաչս ամէնուն։ Փոխադարձ պատուաւոր վիճաբանութիւն մը պիտի ըլլար ատիկա, առանց ծայրայեղութեան, առանց անվայելութեան։ Մենց որ մարդ մը երբեք իրաւունք չի կրնար ունենալ նախատելու ըլլար անոնք՝ որոնք իրենցինին հակասող կարծիք մը գոյացուցած են ո' եւ է խնդրի մը մասին, որոնք իրենցինէն տարբեր գաղափարներով կազմուած են։ Ու մարդ որչա՞փ աւելի անկրաւ, մանաւանդ ծիծաղելի կը դառնայերը առանց իրողութիւնը զգալու կ'ելլէ դատապարտել այն տեսակ երկասիրութիւններ՝ որոնք ինչ ոգւով, ինչ ուղղութեամբ ալ գրուած ըլլալ, այսչափ ատենէ ի վեր նուիրագործուած են իրր մարդկային մտքին ամէնէն հոյակապ եւ ամէնէն նշանաւոր արտադրութիւնները։

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ.

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ՈՒՍԵԱԼՆԵՐՈՒՆ ԿՐՕՆՔԻՆ ՈՒ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Չինասանի մասին մերթ ընդ մերթ փոքր ու հաւատոս յօդուածներ եղեւցան արդէն մինչեւ հիմայ «Ծաղիկ»ի մէջ։ Խորհրդաւոր ու տակաւին քիչ ուսումնասիրուած այն վիճակը որուն մէջ կը գտնուի Չինասան, այսօր իր նկատմամբ շատ զօրաւոր հետաքրքրութիւն մը արթնցուցած է բոլոր քաղաքակրթուած երկիրներու մէջ։ Չինասանի ուսեալներուն կրօնքին ու անցուցած քննութիւններուն վրայ Լէոն Շարբանդիէի հրատարակած մէկ յօդուածը, — զոր երկու անգամէն պիտի հրատարակեմ, — ատ՛ն համար իր շահեկանութիւնը ունի։ Անիկա կը պարզէ թէ ի՞նչպէս, դժբաղդաբար, տակաւին Չինասանի «ուսեալ»ներն անգամ չեն կրցած մաքրութիւն անհայապատարուելու։ Ուռեալի նաւասարութիւնները։

(ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ)

Մերթ ընդ մերթ, դիւանագէտները եւ անոնց օգնականները զուարճանական հեռագիրներ կը հասցնեն մեզի, որոնց մէջ կը ծանուցանեն թէ բարեփոխման ոգին վերջապէս ծայր տալ սկսած է Չինասան ըսուած ընդարձակ աշխարհին մէջ։ Այդ պաշտօնական յայտարարութիւնները կ'ապացուցանեն տգիտութիւնը անոնց որոնցմէ բղխած են։ Եւ անոնք որոնք առարկելով թէ չինական կրկան քննութեանց ծրագիրները կը բարեփոխուին, կը հաւատան այդ տարօրինակ ժողովուրդին վերանորոգումը, կրկնակ սխալներու մէջ կ'ինան. որովհետեւ, եթէ Չինացիք վերանորոգէին իրենց կրթութեան դրութիւնը, եւրոպացիներուն դէմ պիտի գործէին նոր գիտութիւններն. բայց, նախ եւ առաջ, կը ծաղրեն մեզ, մեր քննութեանց ծրագիրներուն հետեւելու փափաքը կը կեղծեն։ Ատիկա՛ է որ պիտի յայտնուի այն մանրամասնութիւններէն զորս մէջ պիտի բերենք հիմա հոս։

Չինացի երգիծաբանները, միջազգային զորաց հանելուն եւ եւրոպացի դիւանագէտներու ատենաբանութիւններուն չեն սպասած, չինական քննութիւնները ծաղրելու համար։ Բաօ-Թանկ-Բիա հեղինակը, իր Բիա-Բի կամ «Վինին պատմութիւնը» երկասիրութեան մէջ, մէկը չինական թատերգութեան ամէնէն հմտաւաւոր կտորներէն, որ ներկայացուեցաւ 140ին Բէյքինի մէջ, կը ծաղրէ քննութեանց արարողութիւնը։ Ժողովին նախագահը նիստը կը բանայ հրապարակախօսութեամբ մը եւ հինգ հարիւր նախաստիճանաւորներ (bachelier) կը խուժեն սրահէն ներս։ Ինքը,—նախագահը,—չպիտի հետեւի իր նախորդներուն, որոնք թշնամի էին հանճարի եւ ուրախութեան։ Ինչ պիտի ըլլայ գրականութիւնը, բարոյագիտութիւնը, քաղաքականութիւնը...։ Ինքը, յանդեր գտնել պիտի տայ մրցումն մասնակցողներուն, հանելու կնիք լուծել, երգեր հեղինակել՝ պիտի տայ։ Չկրցողները պիտի վռնտուին սրահէն գաւազանի հարուածներով։ Երբ այս յայտարարութիւնը կ'ըլլայ, բոլոր ներկայացողները գուրս կ'ելլեն սրահէն ու կը քաշուին, կ'երթան։ Զայ-Եոնկ եւ Զանկ-Բէ-Զիանկ միայն կը մնան։ Նախագահը կը կանչէ Զայ-Եոնկ նախաստիճանաւորը եւ կ'առաջարկէ իրեն գտնել երկաւոր մը երկրորդ տողը։

Նախագահը. — Երբ լուսաւորները երեւան, երկինք գնդակներ կ'արձակէ։ Գտի՞ր միւսը։

Զայ-Եոնկ. — Երբ արեւը ելլէ, ծովը զունդ մը կը թողնէ։

Նախագահը. — Շատ ազէկ։ Զուգահեռականութիւնը սքանչելի է։

Նախագահը բառախաղ մը կը հարցնէ։ Շատ արագ կերպով կ'արտասանէ ամբողջ խօսք մը, որուն մէջ պէտք է ուրը քաղաքի անուններ գտնել։ Զայ-Եոնկ կը յաջողի։ Բնիկը յետոյ կը պահանջէ թեկնածուէն աւարտել երգ մը որուն առաջին տողը կու տայ.—

Մայրաքաղաքը նրաղալի բնակավայր մըն է։

Նախաստիճանաւորը կը շարունակէ.—

Հոն քննիչները կը գինովցնեն մարդը։

Եւ Նախագահը կը պոռայ.—

«Զայ-Եոնկ Նախաստիճանաւո՛ր, կը գնահատեմ ձեր տաղանդին բարձրութիւնը ու ձեր հմտութիւնը։ Այո՛, ձեր արժանիքը իրապէս անբաղդատելի է։

«Անձամբ պիտի իմացնեմ մրցման արդիւնքը։ Դռնապանն՝ը, բերէ՛ք գրդակն ու գօտին։ Զարդարեցէ՛ք ա-նոնցմով Զայ-Եոնկը։ Եւ վանեցէ՛ք տգէտ Զանկ-Բէ-Զիանկը, գաւազանի հարուածներով։»

Բաօ-Թանկ-Բիաէ առաջ, Լի-Թաի-Բէ՝ Չինաստանի ամէնէն հմտաւաւոր բանաստեղծը, կատարելապէս ridiculiser բրաւ քննիչներն ու քննութիւնները։ Արդ, Լի-Թաի-Բէ կ'ապրէր Քրիստոսի ութերորդ դարուն, եւ, այդ թուականին, արդէն հին բան մըն էր քննութեանց հաստատումը, որ տեղի ունեցած է Քրիստոսէ 2285 տարիներ առաջ։

* * *

Կարելի է բսել թէ, Քունկ-Ֆու-Զէուն (Կոնֆուկիոս) ի վեր, ծրագիրներուն մէջ տասնրիւնգ դարու պատմութիւն աւելցած է, բայց միտքերը չեն փոխուած։

Եւ աշխարհի ուրիշ ո՛չ մէկ երկրի մէջ գրական տաղանդը, ստիճաններու հասնիլը, բանաստեղծներուն եւ գիտնականներուն հեղինակութիւնը, ազգային կեանքին այնչափ կարեւոր եւ այնչափ յարգուած մէկ մասը կազմած են, որչափ Չինաստանի մէջ։

Տակաւին այսօր, ուսեալները չեն ենթարկուիր ֆիզիկական անուանարկիչ պատիժներու, ինչպէս են խարազանը եւ պաստուն։ Կրնան կախուիլ, խղդուիլ, գլխատուիլ, աքսորուիլ. բայց չեն մարակուիր։

Չինաստանի մէջ չորս դասակարգի վերաբերող անհատներ կան, որոնք չեն կրնար թեկնածու ըլլալ գրական զանազան ստիճաններուն. արգիլուած է իրենց, մրցումներուն մասնակցիլ։ Այդ չորս դասակարգերն են.— Ա.—Ազիճներու զաւակներ։ Բ.—Դերասանները։ Գ.—Դահիճներ, կայսերական նուիրակներ, Մանտարիններու սպասաւորներ։ Դ.— Բանտապահները եւ բանտերու դռնապաններ։

Զանազան կարգի քննութիւններու միջոցաւ է որ կարելի է մտնել, քաղաքային թէ զինուորական մանտարինութեան բազմատեսակ պաշտօնէութեանց մէջ։ Քաղաքային մանտարինութիւնը ինը ստիճաններ ունի։ Իւրաքանչիւր ստիճան երկու կարգ եւ իւրաքանչիւր կարգ իր մէջ կը պարունակէ տեսակ տեսակ պաշտօնաններ։ Առաջին ստիճանն է՝ Մեծապայծառ հմայաւոր Վսեմութիւն, երկրորդ ստիճանը՝ Արծանաւորք Վսեմութիւն, երրորդը՝ Տիեզերական ակնածութեան Վսեմութիւն, չորրորդը՝ Սովորական ձեւով Վսեմութիւն, հինգերորդը՝ Վսեմութիւն որուն հետ յարգանքով պէտք է վարուիլ, վեցերորդը՝ Պատուաւոր ուղիղ առաքինութեան մը համար, եօթներորդը՝ Պատուաւոր ուսումնականաց, ութերորդը՝ Պատուաւոր՝ որ խնամքով կը կատարէ իր պաշտօնը, իններորդը՝ Պատուաւոր՝ կարող յառաջդիմելու։ Այս տիտղոսներուն տակ խառն ի խուռն միացած են Ակադեմիի անդամներ, աղահանքերու քննիչներ, ծիսապահներ, զոհերու տասն զարնուած նուագներու անօրէններ, դիւտարանի գործիքներ կառավարելու պաշտօնը ունեցող մանտարիններ, Պուտտայական մեհեաններու ուսուցիչներ, կայսերական բժիշկներ, Թաօի աղանդաւորաց պետեր, ընդհանուր եւ մասնաւոր ելեւմտից սպասաւորներ, եւայլն, եւայլն։ Այսպէս, քաղաքային մանտարինութեան ինը աստիճաններուն մէջ կան 217 տեսակ պաշտօններ, առանց հաշուելու, զինուորական մանտարինութեան եօթը աստիճաններուն 80 տարբեր պաշտօնները։

* * *

Զինական գրական դասակարգութեան երեք կարգերն են. Սիւ-Զաի կամ նախաստիճանաւոր, Բիւ-ժին կամ վարպետ արուեստից եւ Զին-կէ կամ վարպետ օրինաց։

Բայց ամէն կարգերուն համար ալ քննութիւններ միւնոյն տեսակէ բաներ են.—Ա. Բանաստեղծութեան մը չարադրութիւն։ Բ. Տեսութիւն մը Զինական պատմութեան վրայ։ Գ. Դասական գրքերու քանի մը հատին վրայ քննադատականներ։ Զինացիք «դասական» տիտղոսը կուտան հինգ կրօնական ու օրէնսդրական գրքերու, որոնց կ'աւելցնեն նաեւ Կոնֆուկիոսի Աշուն եւ Գարուն։

ՌՈՒՍԻՈՅ ԵԼԵՄՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐԸ ԺԲ. ԴԱՐՈՒՆ ՄԷՋ

Մեծանուն տնտեսագէտ-հեղինակ մը այս տիտղոսով հատոր մը հրատարակութեան տուած է վերջերս, որ արդէն իսկ մեծ կարեւորութիւն մը ստացած է տնտեսական աշխարհին մէջ։ Այդ հատորով, հեղինակը կ'ուսումնասիրէ Մեծն Պետրոսէն մինչեւ Ալէքսանդր Բ.ի մահը՝ ռուս ելեւմուտքին վերարերող շատ մը խնդիրներու եղելութիւններ, միւնոյն ատեն ճշգրիտ պատկերը գծելով այն տնտեսական եւ ընկերային ընաչրջումին, որուն ենթարկուած է ռուսական կայսրութիւնը վերջին երկու դարերու ընթացքին մէջ, եւ որ իր անդրադարձ ազդեցութիւնը ունեցած է Ռուսիոյ ելեւմուտքներուն վրայ։

Զուտ ելեմտական տեսակէտէն, Մեծն Պետրոսի գլխաւոր վերանորոգումի գործը՝ այն եղած է որ անձնական տուրքը հաստատած է։ Քաղէրին Բ. առաջինը եղաւ որ օտար փոխառութեան դիմեց, բան մը՝ որ անկէ ի վեր չարունակուեցաւ անընդհատ։ Եւ սակայն, ասանկ վտանգաւոր ընթացքի մը հետեւելով, անանկ դարաւոր չանի մը մէջ մանաւանդ ուր իր ելեմտական վարչութիւնը հազիւ թէ կայմակերպուած էր, Ռուսիա աւազի վրայ հիմ կը նետէր։ Եւ իրաւ ալ, հետեւանքը այն եղաւ որ, 1808ին Ռուսաստան ինքզինքը սնանկութեան վաղորդայնի մը առջեւ գըտաւ, բայց կրցաւ չակել իր այդ սխալ քայլը, շնորհիւ պետական խորհրդական Սբէրանսքիի, որ 1810էն մինչեւ 1812, իր ճարտարիմացութեամբն ու խոհականութեամբը, գիտցաւ կարգաւորութիւն բերել ռուս ելեւմտական գործառնութեանց մէջ։ Այն օրէն ի վեր սակայն, երբ այս ուղղամիտ նախարարը գործէ քաշուեցաւ, նորէն առջի մոլորումները վերսկսան եւ ձեռնարկուեցաւ թղթադրամի անհաչիւ հրապարակման։ Այս քայլերը, ինչպէս նաեւ նաբոլէոնի դէմ մղուած մեծ պատերազմները իրերը շատ դէշ վիճակի մը մէջ բերին զրին։

Այդ պահուն է որ,—Ռուսիոյ համար բարեբաղդութիւն մը—Բանքրին, զոր ռուս Քոլպէրը անուանած են, ստանձնեց Գանձուն անօրէնութիւնը։ Այս մեծ նախարարը, որ աւելի երջանիկ եղաւ քան Սբէրանսքին, կրցաւ իր գիրքը պահել 1823էն մինչեւ 1844։ Իր նշանակելի վարչութեան օրով, խնայողութիւնն ու կարգապահութիւնը մտցուեցան գործերու մէջ, զեղծումներուն առաջքը առնուեցաւ խիստ հսկողութեամբ մը, եւ թղթադրամներու հրապարակումը արգիլուեցաւ բոլորովին։ Բայց այս ծայրայեղ խնայողութիւնը հակառակ գալով Նիքոլա Ա.ի քաղաքական հայեացքներուն, Բանքրին պարտաւորուեցաւ հրաժարիլ իր պաշտօնէն։ Իր անկարող յաջորդներուն հետ, զեղծումները վերարեւցան եւ 1853—1856 ա'ն ասիճան յուսահատական վիճակի մը մատնուեցաւ Ռուսիոյ ելեւմտական կացութիւնը որ, տասը տարի ետքը, կատարեալ տնտեսական տագնապի մատնուած էր։ 1866ին ցուցուած հաշիւներու համեմատ, Բանքրինի հրաժարումէն ի վեր, պետական ծախքը տարեկան 50,000,000 բուպլիի յաւելում մը ստացած էր, ծախքերը բաղմապատկուած էին՝ 100ին դէմ 300 համեմատութեամբ, եւ եկամուտները նուազած՝ 100ի դէմ 84 համեմատութեամբ։

Պէտք է մինչեւ 1871 դալ, կացութեան բարւոքումը տեսնելու համար, այն հասոյթներու յաւելման հետեւանքովը, որոնք առաջ եկան երկաթուղւոյ գիծերու տարածումովը։ Այս միջոցին է նորէն որ ամէն բան վտանգի կ'ենթարկուի։ 70ական թուականներուն 1,075,396,652 բուպլիի ծախք մը կը խանդարէ ռուս ելեւմուտքին հաւասարակշռութիւնը, եւ երբ Աղեքսանդր Բ. մեռաւ (1881), բաղդատմամբ իր թագաւորութեան սկզբնաւորութեան օ'րքան ալ աւելի կանոնաւորութիւն եւ քննթրոյ տիրէր ելեւմտական գործառնութեանց մէջ, եւ սակայն անգամին բացեր կը մնային միշտ։ Բայց Աղեքսանդր Գ.ի իմաստուն եւ խաղաղասէր կառավարութեան ներքեւ, շնորհիւ տիրող առնչառ վարչութեան մը, շնորհիւ ռուս ճարտարարուեստին առած անօրինակ թռիչին, եւ շնորհիւ վերջապէս օտար փոխառութիւններու, Ռուսիա կը տիրանար ի վերջոյ ելեւմտական ա'յն տեսակ կացութեան մը՝ որուն նմանը չէր ունեցած երբեք։

Այսօր, 20րդ դարակիզբին, Ռուսիոյ ելեւմուտքը աւելի նպաստաւոր կացութիւն մը ցոյց կուտայ, քան թէ ամբողջ 19րդ դարու զանազան չրջաններուն։ Եւ սակայն ելեմտական կարգ մը բարւոքումներ տակաւին փափաքելի կը մնան երկրին մէջ։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՂԻ

Յորեն.—Երէկ 20 վակոն ցորեն Փոքր-Ասիայէն եւ 3 վակոն Անգրիանուպոլիսէն եկաւ։ Գիները նախորդ օրուաններն էին։

Ալիւր.—Հաստատուած ըլլալով թէ սուտ է այն զրոյցը, որուն համեմատ իբր թէ Ռումանիայէն ներածուած ապրանքներու վրայ յաւելուածական մաքսատուրք մը պիտի դրուէր, եւ ատկից զատ, մաքսատան վարչութիւնն ալ որոշած ըլլալով թոյլատրել մուտքը ռումանական չոգենաւով հասած ալիւրներուն, գիները իրենց վիճակին հասան դարձեալ.—

Վիօլաթօ	Թիւ 4-5	73	ղրչ.
Միլլա	» 3-5	73	»
Վիօլաթօ և Միլլա	» 6	67½	»
Կալիցաց	» 4-5	71	»
»	» 6	66	»
Պուքարէսթ	» 2	73	»
»	» 3	66	»
Ալէքսանտրովնա	» *	73-74	»
Ժէրմանի	» 3-4	72½	»
»	» 5	67	»
Վառնա	» 2	69-69½	»
»	» 3	64-65	»
Դըրմա զանազան		63-64	»
» տեղական		62-65	»
Իզմիտ		62	»

Ալրոյ.—Հունդարիայէն հասաւ 3 վակոն։ Ծախուեցաւ 57½-58ի։ Ռուսիայէն հասաւ 60 տակառ եւ 10 տակառ ալ փոխադրութեամբ (Թրանզիտ)։

Գիներ.—

Ուլատովքա	48½-49	ղրչ.
Թոմքինս	52½	»
Թէրէձինքս	52½-53	»
Զաբոթէրիք	55-56	»

Անիսոն.—Զորս հարիւր պարկ Միւրիոֆիթօ հասաւ։

ԿԱՐԵՒՈՐ

Ամէն անոնցմէ, որոնք Ծաղիկի հաւաքածոն չեն կազմեր, կը խնդրուի որպէս զի հաճին մեզ վերադարձնել 419 թիւը որուն փոխարէն պիտի տանանք երկու նոր թիւեր։

ՆԵՐՔԻՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ԱՍՏԻՃԱՆ.— Սանիէի աստիճան տրուեցաւ Կէօրիւճէ գաւառին հաշուակալ Հիւսէյին Բեանի էֆ.ին։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.—Ականակուռ Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ արաբոզապետ եւ Կայս. Դիւանին թարգման Իպրահիմ պէյի. Էրզրումի հեծելազօրաց գունդին հրամանատար Գէորգ Սիւլէյման փաշայի, Ազիզիէ պահականոցին պաշտօնեայ Մուսթաֆա փաշայի եւ Ահմէտ Շիւքրի փաշայի։ Ականակուռ Օսմանիէ՝ Կայս. Պալատան սենեկապետ Էմին պէյի։ Ս. կարգի Օսմանիէ՝ Կայս. Պալատան քարտուղարներէն Հագգը, Էքրէմ, Բէյլիս եւ Բէֆիզ պէյերուն։

Ս. կարգի Շէֆգատթ պատուանշան տրուեցաւ Բարձր. Թէվֆիզ էֆ.ի աղջկանց՝ Դատրիէ եւ Ֆաթմա Սուլթաններուն, ինչպէս նաեւ քաղաքապետ Բրտման փաշայի աղջկան։

ՇԲԱԴՐԱՄ.—Լիգաթթի ոսկի շքադրամ տրուեցաւ գատական նախարար Ապտիւրրահման փաշայի։

ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ գահակալութեան տարեդարձը Սելանիկ, Գոսովա եւ Խիւտավէնտիկար նահանգներուն մէջ ալ պէտք եղած փայլով ու հանդիսաւորութեամբ տօնուեր է։ Իսկիւպի մէջ այդ առթիւ կատարուեր է բացումը աչկերտի վարժարանի մը (Զբրադ Մէքթէպի), ուր պիտի յաճախեն քաղաքին էնսնաֆներուն քով գտնուած աղաքը։

ՀԻԹԱՁԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻՆ Տէրաէն Զբրէքա դացող 95 քիլոմէդրոնոց մասին շինութիւնը աւարտած ըլլալով բացումը կատարուեր է Վեհ. Սուլթանին Գահակալութեան տարեդարձին օրը, մեծ հանդիսաւորութեամբ։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Պարսկական, ամերիկեան, յունական եւ ռումանական դեսպանները երէկ Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցան Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին եւ արտաքին գործոց Նախարար Թէվֆիգ փաշայի հետ։

**** Ռուսական դեսպանատան Ա. թարգմանն ալ երէկ Բ. Դրան մէջ տեսակցութիւն մը ունեցաւ արտաքին գործոց նախարարին հետ։*

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ յառաջիկայ տարեշրջանէն սկսեալ զինուորական իտալէի վարժարաններուն շրջանը 3էն 2 տարիի պիտի իջուցուի, իսկ Բիւշտիէներունը 3էն 4 տարիի պիտի բարձրանայ։

ՈՒՎԱՑԻ Բ. ԱՍՏԻՃԱՆ տրուեցաւ օտար մամլոյ դիւանին քարտուղարներէն եւ թուրքերէն Սերվեդ ու Մայիսմար թերթերուն խմբագիր Ճէլալ Իւնսի պէյի։

ՅԻԼԻՊԻԷԻՆ կը դրեն 20 օգոստոս թուականով.—Վեհ.Սուլթանին գահակալութեան տարեդարձը երէկ տօնուեցաւ հոս մեծ շքով։ Օսմ. քոմիսարութեան պաշտօնարանը զարդարուած էր դրօշակներով ու կայս. զինանշանով։ Մինչեւ իրիկուն իսլամ թէ քրիստոնեայ ամէն ասոիճանի անձնաւորութիւններ, հիւպատոսներ, կառավարական պաշտօնատարներ շնորհաւորական այցելութիւններ կուտային։ Ինճէ Սաղի նուագախումբ մը կ'երգէր անդադար։ Նոյն օրը հացկերոյթ մը տրուեցաւ ի պատիւ քաղաքիս իսլամ երեւելիներուն եւ Թաթարբազարը-դէն եկած մասնաւոր պատուիրակութեան։

ԲՈԼԵՐԱ ԵՒ ԺԱՆՏԱԽՏ.—Օգոստոս 21ին Դահիրէի մէջ պատահած են քոլերայի 24 դէպքեր եւ 19 մահեր։ Աղեքսանդրիոյ մէջ՝ տասը դէպք եւ 9 մահ։ Ռոզէթի մէջ՝ 54 դէպք եւ 45 մահ։ Տամիրիթի մէջ 3 դէպք եւ երկու մահ։ Եգիպտոսի ուրիշ կողմերը նոյն օրը պատահած են 833 դէպք եւ 713 մահ։ Աղեքսանդրիոյ մէջ ժանտախտի մէկ դէպք պատահած է։

ՏԱՐԲԱԼՈՑԾՆԵՐ.—Իգտամ կ'ըսէ.—Հանրային առողջութեան անվթար պահպանման համար Կայս. Իրատէ մը հրամայած է օսմ. կայսրութեան բոլոր մաքսատանց մէջ տարբալոյծներ պաշտօնի կոչել, որոնց պարտականութիւնը ըլլայ օտար երկիրներէ եկող ուտելիքները եւ քիմիական արտադրութիւնները տարբաղադրելով անոնցմէ վնասակարներուն մուտքը արգիլել տալ։ Սակայն, Պոլսոյ մէջ իսկ, ուր շնորհքով տարբալուծարան մը գոյութիւն ունի ճիշդ այդ նպատակին ծառայելու համար հաստատուած, բոլոր գեղջուկից վաճառատուները լեցուն են տեսակ տեսակ խառնուրդ դեղերով։ Ասիկա պէտք կը դնէ որ, տարբալուծման ենթարկուելիք նիւթերու քանութիւնը այդ մասին կատարեալ ձեռնհասութիւն ունեցող անձերու կողմէ միայն կատարուի։

ԿԱՅՍ. ԲԺՇԿ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ այս տարուան շրջանաւարտներէն Մուսթաֆա Հագգը էֆ. քիմիագիտութիւն սովրելու համար Կայս. Իրատէի մը համաձայն Դերմանիա պիտի երթայ։ Դարձին, Հագգը էֆ. պիտի պաշտօնավարէ Կայս. Բժշկ. վարժարանին բնալուծարանին մէջ։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ ճարտարարուեստականներու կեդրոնական ընկերակցութեան քարտուղարը եւ Վիեննայի կայս. հիւպատոսական ակադեմիին ուսուցչապետ Տոքթ. Եոզէֆ Կրիւնցլ Պոլիս եկած է անցնելու համար իր պաշտօնին գլուխը, որ է աւստրիական առեւտրական նախարարութեան օսմանեան բաժնին մասնագէտ տեղեկատուութիւն։

ԹՈՒՐՔԵԻՑՈՒՆԱԿԱՆ առեւտրական պայմանագրութեան երկու կողման ներկայացուցիչները վաղը, շաբաթ, նիզամ պիտի դումարեն արտաքին գործոց պաշտօնատան մէջ։

ԿԱՅՍ. ԻՐԱՏԷԻ մը համաձայն, բոլոր նահանգներու, գաւառներու, գաւառակներու եւ գիւղախումբերու կեդրոններուն մէջ նոր դրութեամբ, ջուրը թէ՛ առնող եւ թէ տուող ջրհաններ գոյութիւն պիտի ունենան ասկից վերջ, իրենց բոլոր յարակից մեքենաներով ու գործիքներով։

ԻՄԹԻԱԶԻ ԱԿԱՆԱԿՈՒՌ պատուանշան տրուեցաւ կայս. Բ. կիսաբաժնին հրամանատար, Վեհ. Սուլթանին աւագ թիկնապահ մուշիր Շէֆքէթ փաշայի։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ դեսպան Պ. Լէյմէն առջի օրը իր կնոջ հետ Բարիզ գնաց կ'ըսէ Սապահ։ Այս լուրը չենք գիտեր թէ օ՞րքան ճշմարիտ կրնայ եղած ըլլալ երբ, ինչպէս գրած ենք քիչ վերը, ինչպէս գրուած է նաեւ նոյն թերթին նո՛յն թիւին մէջ, ամերիկեան դեսպան Պ. Լէյմէն երէկ Բ. Դուռը երթալով տեսակցութիւններ ունեցաւ։

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱԻ Եէնիգարաի մէջ սրճարանապետ Էրկէրի անուն մարդը որ փետրուարին, Եէտիգուլէի կողմը, Գազը Զէյմէ բնակող իր ղբանչը սպաննած էր, ուրթը տասը տեղէն վիրաւորելով զայն։

ՇԻՐԲԼԻԹԻ ԽԱՅՐԻՅԻ 33 թիւ չոգենաւին սրճեփը ինչպէս գրեցինք, առջի գիշեր Պէպէքի առջեւ ծովը խնալով անյայտացած էր եւ չէր գտնուած։ Դիակը երէկ ժամը 12ին գտնուեցաւ սակայն, Պէպէքի մզկիթին բացերը եւ թաղուեցաւ։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպանատան խորհրդական Պ. Պասդ եւ Դրէսի Լիոնէի անօրէն Պ. Պլանչէ Բարիզէն մայրաքաղաքս դարձան։

ՄՈՒՇԻ մուշէեսարրիֆ Մահմուտ փաշա երէկ մեկնեցաւ Պոլիսէն զէպի իր պաշտօնատեղին։

ՆՈՐ ՄԱՐՏԱՆԱԻ.—Օսմ. կառավարութիւնը բանակցութեան մտած է Գրուբի Կէրմանիա նաւարանին հետ, ծովեզերքներու պաշտպանութեան ծառայելիք զրահապատ նաւու մը շինութեան մասին։

Պ. ՊԸՆՍԸՆ. — Անգլիական դեսպանը երէկ հացկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ Պ. Պընսընի եւ իր տիկնոջ։ Պ. Պընսընն Պոլսոյ անգլիական դեսպանատան խորհրդականն էր ու Բարիզի դեսպանատան խորհրդականութեան կոչուելով եւ մօտ օրէն իր տիկնոջը հետ կը մեկնի մայրաքաղաքէս։

ԴԱՎԱՍՖԱԹ ԵՂԲԻՒ առջի օրուան հրդեհէն վնասուած են Օսմ. ապահովագրական ընկերութիւնը 200 ոսկի, Նապիօնալ՝ 200, Բաղրիօղիք՝ 150, Ֆէնիքս Անկլէ՝ 100, Սալամանտր՝ 25։

ԽԱՌՆՈՒՐԴ ԴԵՂԵՐ.—Ֆ. Մէզիքի անուան Համպուրկէն եկած Լաքթոֆոսֆաթ տը Շօի խառնուրդ բլալը հաստատուելով մուտքը արգիլուեցաւ։

**** Թիթոս անուան Թրիէսթէէն եկած բժշկական բամպակներ ու կաղեր պէտք եղածին պէս պատրաստուած չըլլալուն համար եւս զրկուեցան։*

**** Եւս զրկուեցան նաեւ Մանուկեան, Սէֆէրեան, Գոչանօրուլօ անուանց զանազան տեղերէ եկած տպրանքներ որոնք պէտք եղած օրինական բաղադրութիւնը չունէին։*

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ նոր հիւանդանոցի մը շինութիւնը գրեցինք։ Այդ բանին համար պէտք եղած դումարը հայթայթելու նպատակաւ անգլիական հիւպատոսը որոշեց Պոլսէն անցնող անգլիական շոգենաւերէն մէկ ոսկի բացառիկ տուրք մը առնել։ Սպանտարտի Պոլսոյ թղթակցին ըսածին նայելով այդ որոշման համեմատ, անցեալ շաբաթ եւ երեքշաբթի օրերու միջոցին 146 անգլ. ոսկի առնուած է շոգենաւներէն։ Հիւանդանոցը որ Ղալաթիա Գուլէտիպի ըսուած տեղը կը շինուի, առաջուանէն աւելի ընդարձակելու համար յարակից քանի մը շէնքերը փլցուիլ սկսուած է։

ՄՈՎԱԿԱԼ ԲԱԼՈՒՄՈ
ՊՈԼՍՈՑ ՄԷՋ

Ի պատիւ Մով. Բալումպոյի առջի իրիկուն Թարապիայի իտալական դեսպանատան մէջ տրուած հացկերոյթին ներկայ գտնուեցան նաեւ Միւշիր Շաքիր փաշա եւ Ֆէրիդ Ահմէտ Ալի փաշա։ Հացկերոյթի միջոցին իտալական դեսպանը Վեհ. Սուլթանին կենացը խմեց եւ Շաքիր փաշա ալ պատասխանելով, Իտալիոյ թագաւորին առողջութեանը մաղթանքներ բրաւ։ Ցետոյ ծովակալը եւ Ահմէտ Ալի փաշա փոխադարձաբար յիշատակեցին օսմանեան եւ իտալական բանակներուն ու տորմիղներուն մեծութիւնները։

**** Կայս. Իրատէի մը համաձայն վաղը ի պատիւ Մով. Բալումպոյի հացկերոյթ մը պիտի տրուի ծովային նախարարութեան պաշտօնատան մէջ։*

**** Մով. Բալումպո երէկ առաւաւ հիւրամեծար Ահմէտ Ալի փաշայի ընկերակցութեամբ Բերա-Բալատ պանդոկէն պալատական կառքով գնաց այցելեց Տէֆթէրտար Եօղուշլի իտալական հիւանդանոցը եւ յետոյ, իտալական մանչու եւ աղջկան վարժարանները։ Ծովակալը կէս օրուան ճաշը բրաւ Բերա-Բալատ պանդոկին մէջ։ Ժամը 7ին դարձեալ իր հիւրասիրարին հետ, ծովակալը գնաց Պէշիկթաշ, Կայս. Պալատան նկարիչներէն Պ. Բոզալպոյի տունը եւ աչքէ անցուց անոր արտադրած պատկերները։ Պ. Բոզալպոյի ծովակալին, Ահմէտ Ալի փաշայի եւ անոնց հետեւորդներուն լուսանկարները առաւ զանազան դիրքերով։ Ծովակալը Տոլմաբահչէի ծովեզերեայ կայս. ապարանքը այցելելէ վերջ, հոնկից «Պէյլերպէյի» շոգենաւով անցաւ դիմաց, Սարայ Պրունու։ Սարայ Պրունուէն պալատական կառքերով Պոլսոյ կողմը բաւական ատեն պտտելէ վերջ ժամը տասնըմէկին դնաց Ահմէտ Ալի փաշայի բնակարանը, ուր ճաշատուսիրուեցաւ թէյով, սուրճով եւ օշարակով։ Ծովակալը աչքէ անցուց Ահմէտ Ալի փաշայի չինած քանի մը նկարները եւ գնահատեց զանոնք։ Ահմէտ Ալի փաշա անոնցմէ փառաւոր պատկեր մը նուիրեց ծովակալին։ Ծովակալը կէսօրուան ժամը 12ը քառորդ անցած Բերա-Բալատ դարձաւ։*

**** Ակրոտաքի հրամանատարը եւ քանի մը սպաները հիւրամեծար Թալաթ պէյի ընկերակցութեամբ Պոլսոյ կողմը զանազան տեղեր այցելեցին երէկ։*

**** Կայս. Իրատէի մը համաձայն Ակրոտաք նաւուն բոլոր սպաներուն եւ զինուորներուն ուտելիքները ու խմելիքները կայս. պալատան մթերանոցէն պիտի հայթայթուին, որքան ատեն որ Պոլիս մնան։ Ակրոտաք, կըսուի թէ, յառաջիկայ երկուշաբթի պիտի մեկնի Պոլիսէն։*

**** Ծովակալ Բալումպո այսօր Կայս. Պալատ գնաց Սէյրանգիի տարարողութեան ներկայ գտնուելու։*

**** Երէկ ծովային նախարարութեան լուսանկարչապետ Սամի պէյ Ակրոտաք թորբիլարձակ յածանաւուն դուրսէն եւ ներսէն զանազան լուսանկարները առաւ։ Իգտամ կ'իմանայ թէ, որոշուած է նոյն նաւուն հրամանատարին եւ սպաներուն ու նաւաստիներուն, ինչպէս նաեւ ներքին սպառազինութիւններուն լուսանկարները առնելով։ Կայս. Պալատ մատուցանել։*

**** Վեհ. Սուլթանը Ականակուռ Օսմանիէ պատուանշան նուիրեց Ծովակալ Բալումպոյի, եւ զանազան պատուանշաններ՝ անոր հետեւորդ սպաներուն։*

ՔՐՈՆԻԿ

Սանասարեան վարժարանի ուսուցիչներէն՝ մէկը, Թոթվայեան էֆ., իրեն դէմ գրուածներու ի պատասխան՝ պաշտօնակցի մը հաղորդեր է թէ տարին քանի՝ դաս կու տայ եղեր վարժարանին մէջ։ Եւ որովհետեւ տարին 900-1000 դաս կուտայ եղեր, հետեւցնել տուեր է թէ մեծ խղճմտութեամբ կը կատարէ իր պաշտօնը։ Մենք չիտակը կը զարմանանք որչափ այդ տեսակ տեղեկութիւններ հաղորդող, այնչափ մը ալ ատոնց արձագանգը եղող թերթերու միամտութեան վրայ։ Ուսուցիչ մը երբ անկարող է, մէկի դէմ հարիւր դաս ալ աւանդէ կրկին չի կրնար արգիլանք մը տալ։ Մինչդեռ կարող ուսուցիչ մը պիտի կրնար չա՛տ աւելի արգիլանք տալ, համեմատուելու նուազ դասեր աւանդելով։ Եղած դիտողութիւնները աւելի դասատանդման եղանակին կը վերաբերին, եւ ոչ թէ դասերու թիւին։ Եւ այսչափ ատենէ ի վեր կը դրուի թէ Սանասարեան վարժարանի մէջ, Օսմաններէնի ու Ֆրանսերէնի մասին,—դասեր զրոս Թոթվայեան էֆ. կ'աւանդէ,—աշակերտները չատ յետադէմ են, ինչ որ ցաւալի բան մըն է անշուշտ։

×

Թեմերէ հասած կարդ մը թեմական եւ եկեղեցական գործերու վերաբերեալ գրութիւններ՝ որոնք այլ եւ այլ Ժողովներու եւ Խորհուրդներու անօրինութեան կը կարօտին, երէկ, Ս. Պատրիարքին կողմէ յանձնուեցան պատկանեալ Ժողովներուն ու Խորհուրդներուն։

×

Վանայ առաջնորդական տեղապահը գրեր է Պատրիարքարան որ Կամսարական Ցարութիւն Սարկաւագին ներում չնորհուելով՝ կուսակրօն աբեղայ ձեռնադրուելու արտօնութիւն տրուի։ Այդ սարկաւագը ասկէ առաջ չատ անկանոն ընթացք մը ունեցած էր, պարագայ մը զոր Կրօն. Ժողովը անշուշտ նկատողութեան կ'առնէ, եւ ըստ այնմ կը պատասխանէ Վանայ Տեղապահին։

×

Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական ընտրութեան Պատրիարքական պատուիրակ Տ. Մելսէս եպիսկոպոս, Պատրիարքարան տեղեկագիր մը զրկելով կը ծանուցանէ թէ օգոստ. 12ին ձեռնարկեր է Կիլիկիոյ Վիճակներուն ուղղուած հրաւիրագրերուն պատրաստութեան։ Այդ հրաւիրագիրները՝ որոնց մէջ յիշուած է թէ ընտրութիւնը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ սեպտ. 29ին, Վարագայ Ս. Խաչի տօնին օրը, արդէն իսկ զրկուեր են։ Կէօմրիւքճեան եպիսկոպոսի տեղակալիրը Ս. Պատրիարքը յանձնեց Խառն Ժողովին՝ որ զայն նկատողութեան պիտի առնէ իր յառաջիկայ նիստին մէջ։

×

Ս. Հայրապետը վերջերս մէյ մէկ Լանջախաչ զրկած էր Աղթամարայ միաբաններէն Դանիէլ եւ Եղնիկ վարդապետներու։ Վանայ մեր թղթակիցը այդ մասին կը գրէ մեզ թէ Հայրապետական այդ վարձատրութիւնը ամէնուն զարմանք պատճառեց, նկատելով որ յիշեալ երկու վարդապետները ո՛չ մէկ առթի մէջ ինքզինքին արժանի ցոյց տուած էին ո՛ եւ է վարձատրութեան։

×

Ինչպէս գրած էինք արդէն, Մայր եկեղեցւոյ նորոգութեան գործը առաջ կը տարուի։ Այդ առթիւ, Մայր եկեղեցւոյ քահանաները յատուկ աղօթքներ կարդացեր են՝ շինութեան գործին յաջողութեան համար։

×

Պատրիարքարանի երկու դիւանապետները, Թէլեան Բարթող եւ Խաչատուրեան Կարապետ էֆէնտիները, այսօր, ընկերակցութեամբ ճարտարապետ Մելիտոնեան էֆ.ի, Խասգիւղի Գալֆայեան որբանոցը կ'երթան, մասուրին նորոգութեան նախնական պատրաստութիւնները կարգադրելու համար։

×

Արմաշի Նորընծայ միաբաներէն Արտաւազդ վարդապետ՝ որ Երզնկայի եւ Բէյմախի Առաջն. Փոխանորդ նշանակուած էր, իր պաշտօնատեղին հասեր է։

×

Անցեալ ուրբաթ օր, Պալաքեան Գրիգորիս վարդապետ՝ փոխ-առաջնորդ Պիլէճիկի, ի նիստ հրաւիրեր է Վիճակին խառն Ժողովը։ Ժողովը մասնաւորաբար զբաղեր է իրը եկեղեցւոյ կալուած շինուելիք բաղնիքին խնդրով։ Ժողովը այդ առթիւ տեղեկացեր է թէ քաղքին բնիկներէն Դաւիթեան էֆ. Տաղուեան՝ Պիլէճիկի մէջ իր ունեցած 80 ոսկի արժող արտը նուիրեր է տառաջնորդարանին, բաղնիքի շինութեան ծախքին հայթայթման համար։

×

Քրիզանթեմի ընդարձակ մէկ զրրուածքը կը պարունակէ Մասիսի վաղուան թիւը, — ինչպէս կը հաղորդուի մեզ՝ թերթին խմբագրութեան կողմէ, — սրամիտ քրոնիկագրին յատուկ զբօսալի ոճով գրուած պատմութիւն մը՝ երեկոյթի մը մէջ անցուած սիրային արկածներու՝ որուն ընթերցումը ճշմարիտ հաճոյք մը ու զեղեցիկ ժամանց մը պիտի ըլլայ — Աւասիկ վաղուան Մասիսի ամբողջական պարունակութիւնը. — Գրական ծիւրախտ (Մշակագրական) Տ. Ա.։ — «Իլիսուս եկածներէն». Մէկը Սաթէն՝ միւսը Սաթենիկ. Գրիգանթեմ.—Ժողովրդական առածներ. Տրդատ եպիսկ. Պալեան.—Մխիթարանք (Բանաստեղծութիւն) Տօմիսիս։ — Հոր ալիքները. Փայլակ.— Երեք տարի Արժանթինի մէջ (Թերթօն)։—Ցուչատետր։

ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ
ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԷՖ. ՄԱԳՊՈՒԼԵԱՆԻ

Երէկ առաւօտ, Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյն մէջ հանդիսաւոր կերպով տեղի ունեցաւ Մագպուլեան Եպիսկոպոս էֆ.ի յուղարկաւորութիւնը։ Մեռելական արարողութեան կը նախագահէր Բերայի քարոզիչ Տ. Հմայեակ Սրբազան, իր շուրջը ունենալով Երէցեան Գէորգ եւ Մանկունի Վահրամ Սրբազանները, ինչպէս նաեւ Բարգէն, Ներսէս, Գնէլ, Ազան, Գրիգոր ու Տիրայր վարդապետները, եւ քանի չափ քահանաներ։ Դագաղը զրուած էր գեղեցիկ մահարեմի մը վրայ, եւ շրջապատուած էր ծաղկեպսակներով։ Եկեղեցին զրաւուած էր ծանօթ ու զիրքի տէր անձերէ բաղկացեալ բազմութեամբ մը։ Տ. Հմայեակ Եպիսկոպոս գեղեցիկ դամբանական մը խօսելով դրուատեց հանգուցեալին կեանքը, եւ յիշեց այն օժանդակութիւնը զոր հանգուցեալը, իր կրտսեր եղբօր հետ նուիրած էր Բերայի արուեստանոցին, գերեզմանատան ու կալուածներուն շինութեան գործին։ Արարողութիւնները վերջ, դագաղը թափորով դուրս հանուեցաւ եւ փոխադրուեցաւ Շիշլիի ազգ. գերեզմանատունը՝ ուր հանգուցեալին մարմինը ամփոփուեցաւ ընտանեաց յատուկ դամբարանին մէջ։ Թափորի միջոցին ծոպերը բռնած էին Տեարք՝ Ֆէրտինան Թալասս, Նիքսոպ Կալայճի, Գրիգոր Էվրէնեան, Կողմ Բէրիմ, Մելքոն Բէյշէեան եւ Արսէն Նաուտ։ Իսկ կերոնները կը կրէին Տեարք՝ Կոմիկ Ղուկասեան, Անդրէաս Ճինեան, Ազիզքանդր, Աստուր Համամճեան, Վասիլաքի եւ Մարիոս Մաթալոն։

Օրիորդք Երանիկ եւ Հռոտիկ Մագպուլեան իրենց խորին շնորհակալիքը կը յայտնեն ամէն անոնց՝ որոնք իրենց ողբացեալ եղբօր՝ ՅԱԿՈԲԻԿ էֆ. ՄԱԳՊՈՒԼԵԱՆԻ յուղարկաւորութեան ներկայ գտնուելով՝ իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին այդ տխուր առթիւ։

ԱՐՀԵՍՏՆԵՐԸ ՎԱՆԱՑ ՄԷՋ

Վան, վաճառականական տեսակէտով հաղորդակցութիւն ունի Պոլսոյ, Տրապիզոնի, Էրզրումի, Հալէպի, Խարբերդի, Պիթլիզի, Ռուսաստանի եւ Պարսկաստանի հետ։ Բայց Վան զրանուելով արեւելեան դատաստաններ մէկ անկիւնը, իր վաճառականութիւնը զլխաւորապէս տեղային հանդամանք մը ունի։ Կը գտնուին քանի մը հարուստներ որոնք Պոլսէն, Հալէպէն կամ ուրիշ կեդրոններէն ապրանք բերել կու տան, իսկ մեր չուկայի խանութպանները ստանցմէ են որ փոքր քանակութեամբ կ'առնեն եւ շարթէ շարաթ իրենց պարտքը կը վճարեն։ Բայց դարձեալ համեմատելով Փոքր-Ասիոյ միւս քաղաքաց հետ, կարող ենք ըսելու թէ ատենցմէ վար չի մնար Վան իր վաճառականութեամբ, ինչպէս նաեւ Կարնոյ ու Տրապիզոնի հետ։ Եթէ բաղդատենք երկրորդական կամ երրորդական տեղ մը կարելի է տալ։

Չնայելով որ Վան չունի այնքան հողային մշակութիւն եւ անասնաբուծութիւն, բայց և այնպէս բաւական երկար տարիներէ ի վեր իր չրջակայ գաւառներէն ու գիւղերէն հաւաքելով կ'արտածէ զանազան հում նիւթեր, որպէս են կաշեղէնք, իլոզ զիտոր, այծի մազ, բուրդ, դրծուած մորթեր, ոչխարի բուրդ, գորգեղէն։

---

[40] ԺԻՒԼ ՄԱՌԻ

ՇՈԳԵԿԱՌՔԻՆ ՈՉԻՐԸ

(ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԹԵՐԹՕՆ «ԾԱՂԻԿ»ԻՑ)

Այցեւորմանին փոխանակեր էին, առանց այլեւս բառ մը փոխանակելու։

Պաղ կերպով իրար բարեւելէ վերջ բաժնուեցան։

Թէռնուառ սարսռուեցաւ Պլանշը իր անարաժինը պահել, ա՜նքան տըկարացած էր ան։

Հոն, խեղճ աղջիկը մարեցաւ։

Թէռնուառ ամէն բան ըրաւ եւ խելքը գլուխը բերաւ։

Առաջին խօսքը զոր ըրաւ Պլանշ արթննալուն, իր սիրահարը կուուելէ ետ կեցնել ու ջանք մըն էր. Թէռնուառ չգիտնալու եկաւ ատանկ բանի մը գոյութիւնն անգամ։

Բայց աղջիկը գլուխը չարժեց եւ սկսաւ լալ։

—Չէ, ըսաւ, հասկցայ։ Մենամարտիս պիտի։ Չ'ըլլար։ Դժբաղդութիւն մը կրնայ պատահիլ։ Եւ ինծի ալ, նախազգացումը կ'ունենամ կոր։

Երիտասարդը փորձեց նորէն անդիտանալ.

—Երդում ըրէ որ չպիտի մենամարտիս։

Թէռնուառ լռեց։

—Կը տեսնե՞ս։

Եւ Ջլային տագնապ մը ունեցաւ։

Երբ քիչ վերջը հանդարտեցաւ, Թէռնուառ զայն տարաւ մինչեւ Լըբիզ փողոցին չրջականները։

Չէր համարձակեր պատկիլ փողոցներուն մէջ, վախնալով որ Վաւնէր կամ ընտանիքին մէկ ապդականը դիմացնին կ'ելլէ։

Երբ տուն հասան, աղջիկը չէր կրնար զսպել տակաւին արցունքները, աչքերը կարմրած էին, բայց հայրը հոն չէր բարեբաղդաբար։ Տղան հասկցաւ թէ բան մը ունի աղջիկը, բայց ասիկա կրցաւ իր յուզումը արգարացնող պատճառաբանութիւն մը գտնել։

Հետեւեալ օրը Պլանշ դուրս ելլելու կարող զգացածին պէս ինքզինքը, Թէռնուառի տունը գնաց։

Թէռնուառ բազուկներուն մէջ առաւ զայն, գրկեց, համբուրեց ո եւ է ժամանակէ աւելի զորովալի կերպով։

—Չպիտի մենամարտիս, էէ՞, հարցուց աղջիկը անմիջապէս։

—Պիտի մենամարտիմ։

—Ե՞րբ։

—Վաղը առաւ, ժամը տասնին։

—Հեռո՞ւն։

—Չէ, հոս Վիլ-ա'Ամրէի անտառակին մէջ։

—Բան մը չի՞ կրնար արգիլել այդ մենամարտը։

—Բնա՛ւ բան մը, սիրականս։ Հողիս։ Այդ Վալթրիլէն պէ՞տք է պատժել։

—Ատրճանակո՞վ պիտի զարնուիք։

—Սուրով։ Հանգիստ եղիր զոն։

—Չէ՛, հանգիստ չեմ կրնար ըլլալ, որովհետեւ եթէ զմբաղդութիւն մը պատահի քեզի, տհաճի կ'ըլլայ վիճակս . . . քանի որ . . . քանի որ . . . ա՜հ, զաղտնիք մը ունիմ քեզի խոստովանելիք։

—Գաղտնի՞ք մը։ Քեզմէ՞ ինծի։

—Տակաւին կը տարակուսի մինչեւ հիմա, ա՛լ տարակոյս չէ մնացած...

—Ի՞նչ բան, ի՞նչ ըսել կ'ուզես։

—Ցաղ եմ . . .

Սոսկալի յայտնութեան յաջորդող տեսարանը այնքան սոսկալի եղաւ երկու սիրահարներուն համար, մինչեւ որ բաժնուեցան իրարմէ եւ Պլանշ իր կսկիծը օրարին, չկրնալով համոզել Թէռնուառը որպէս զի ետ կենայ մենամարտէն, զարձաւ տուն։

Հետեւեալ օրը ամբողջ սպասումի օր մը եղաւ խեղճ աղջկան համար։ Թէռնուառ խօսք տուած էր որ կռիւին արդիւնքը կը գրէ իրեն, կամ եթէ վիրաւորուի ու անկարող ըլլայ գրելու, վկաներէն մէկուն գրել կուտայ անպատճառ։

Սակայն նամակ չեկաւ ընաւ նոյն օրը։

Հետեւեալ օրը, նմանապէս։

Եւ Թէռնուառ որ եթէ առողջ ըլլար պէտք էր որ վերադառնար, մէջտեղ չկար։

—Մեռա՞ծ է, կը մտածէր Պլանշ։

Ուսկի՞ց հասկնար իրողութիւնը։

Մարդ մը չէր ճանչնար իր հոմանիին ծանօթներէն։

Օրերը կ'անցնէին այսպէս անտանելի սպասումի մը մէջ, ու Պլանշ ամէն գիշեր չէր դադրիր արցունք թափելէ։

Ու միւս կողմէ փորը կը մեծնար զղալիօրէն, եւ սոսկալի տանջանքներու կը մատնուէր, երբ կը սեղմէր զօրին, վիճակը չմատնելու համար։

(Շարունակելի)

Օրերը կ'անցնէին այսպէս, ու Պլանշ գիշերները արցունք կը բաղէր միենոյն լոյս

չալեր, ոչխար եւ ուրիշ արտադրութիւններ որոնք զրկուելով Եւրոպա, Ասիոյ ինչպէս նաեւ Թուրքիոյ զանազան կողմերը, եփուելով կրկին մեզ կը վերադարձուին։

Գալով ներածութեան՝ Վան ի բաց առեալ իրեն պէտք եղած հայահատիկէն ու մսէն, միւս բոլոր իրեղէնները դուրսէն կը ստանայ. այսպէս Պարսկաստանէն կը ստանայ չամիչ, բամպակ, բրինձ. Ռուսաստանէն՝ շաքար եւ նաւթ, Հալէպէն՝ օճառ եւ զանազան հագնելիքներ, Կարինէն, Տրապիզոնէն եւ Պոլսէն՝ եւրոպական բոլոր ապրանքները՝ բան մը որ միայն կը բացատրէ Վանեցւոց ունեցած նուրբ ճաշակը։

Որչափ որ վաճառականութիւնը յառաջդիմած չէ Վանի մէջ, բայց արհեստներէն ոմանք այնքան յառաջդիմած են որ Փոքր-Ասիոյ եւ ոչ մէկ քաղաք կարող է մրցիլ Վանի հետ։

Վանի մէջ ծագած արհեստներն են ոսկերչութիւն, փորագրութիւն, կահագործութիւն, դերձակութիւն եւ կօշկակարութիւն։

Վերջին տարիներս, այսինքն 5-6 տարուան մէջ, ոսկերչութիւնը Վանի մէջ Ասիոյ համար իր կատարելագործութեան հասաւ, մանաւանդ որ փորագրութիւնը՝եւս զարգանալով, աւելի զարկ մը տուաւ ոսկերչութեան յառաջդիմութեան եւ այսօր Վանեցի ոսկերիչներ չունենալով հանդերձ արհեստին վերաբերեալ մեքենաներ, ինչ որ անհրաժեշտ պէտք մըն է արհեստի մը յաջողութեան, կը պատրաստեն ծխատուփեր, ծխափայտեր, ապարանջաններ, գաւազաններ, գօտիներ, օղեր եւայլն, որոնց նուրբ ու ճաշակաւոր գեղեցկութիւնները կը բացատրեն Վանեցւոց ոսկերչութեան մէջ ըրած յառաջդիմութիւնը։ Այսօր Վանի ոսկերչութեան արտադրածները մեծ յարգ ունին չէ թէ միայն Անատոլուի եւ Կ. Պոլսոյ աւանդական հրապարակին վրայ, այլեւ մեծ քանակութեամբ Եւրոպա ալ կը զրկուին։

Ոսկերչութենէն ու փորագրութենէն յետոյ Վանի մէջ ծագած է կահագործութիւնը (մարանկոզութիւն)եւ այսօր կահագործութեան վերաբերեալ քանի մը տանեակ խանութներ կը գտնուին քաղաքիս մէջ։ Բաւական է յիշել Եւրոպական զանազան ձեւերով շինուած նստարաններ, թիկնաթոռներ, սեղաններ, մահճակալներ, ափսէներ, նարդի տուփեր (թաւլու) եւայլն։ Վանայ կահագործներէն շատեր այսօր Կարսոյ, Պիթլիսի, Խարբերդի եւ Ռուսաստանի մէջ մեծ համբաւ ունին։

Կահագործութենէն յետոյ դերձակութիւն։ Պէտք է ըսել թէ ոսկերչութիւն, փորագրութիւն եւ կահագործութիւն Վանեցւոց ինքնազարգացման արդիւնք են, մինչդեռ դերձակութիւնը այսպէս չէ, որովհետեւ վերջին տարիներս Վանայ դերձակներէն շատեր այլ եւ այլ բանուկ տեղեր երթալով լաւ մը ուսանելէ յետոյ դերձակութիւնը, ի վերջոյ Վան դառնալով այդ արհեստին այժ տուին եւ այսօր միայն ունենալով Սինկէրի եւ այլ հին մեքենաներ, կը պատրաստեն մօտայի ամէն տեսակ ձեւեր, այնպէս որ եւրոպական նոր ձեւ դէպատ անմիջապէս Վանի մէջ կը տարածուի եւ մօտան այսօր Վանի հասարակութեան մէջ մեծ զարգացումն է։ Հոս այցելող շատ մը եւրոպացիներ եւ կառավարական պաշտօնեաներ իրենց զգեստները հոս պատրաստել կուտան, մինչդեռ ուրիշ շատ մը գաւառներ Պոլսէն բերել կուտան, ի հարկէ ասիկա բաւական է բացատրելու Վանեցւոց դերձակութեան մէջ ըրած յառաջդիմութիւնը։

Եւրոպայէն հոս բերուած կօշիկներու զանազան տեսակները՝ Վանի մէջ կօշկակարութեան յառաջդիմութեան պատճառ եղան եւ մեր կօշկակարները կը պատրաստեն՝ եթէ ոչ այնչափ նուրբ ու ճաշակաւոր տեսակներ—զի մեքենաներ չունին—այլ տարբերով գիմացող ընտիր կօշիկներ, կրկնակօշիկներ, մուճակներ եւայլն։

Գործագործութիւնը Վանի համար նորութիւն մըն է։ Հազիւ 2-3 տարի է որ այժ կը տրուի անոր եւ միայն մանաւոր տեղեր են որ կը գործուին։ Չնայելով որ նոր բան մըն է, այսօր Ս. Սանդխտեան աղջկանց վարժարանի թէլիկներու վրայ գտնուած գորգերը կարող են մրցիլ Սեւրաստոյ գորգերուն հետ եւ եթէ այս տարի այս օրատկը արհեստին, այն ժամանակ միայն պէտք հարիւրակիր համեմատելու նը-չանաւոր տեղեաց գորգերուն հետ։

Բայց թիւ է պատճառը որ Վանի վաճառականութիւնը այնքան յառաջդիմած չէ որչափ արհեստները։ Նախապէս ըսինք թէ Վան գտնուելով Արեւելեան երկրի մը մէկ անկիւնը, եւ չունենալով կանոնաւոր հաղորդակցութիւն, չունի նոյնպէս բանուկ վաճառականութիւն։ բայց այս պատճառը կերպով մը երկրորդական՝ եթէ ոչ երրորդական կարելի է համարել։ իսկ առաջին բուն պատճառը Վանեցւոց արհեստներու հանդէպ ունեցած սակրկպ մը հնաւանդ սէրը, համակրանք, կամ պարտաւորութիւնն է՝ որով Վանեցին միշտ կ'աշխատի բան մը ըլլալէ առաջ արհեստաւոր մը ըլլալ եւ այսօր նոյն իսկ ամենահարուստ գերդասաններու հայրեր կ'աշխատին իրենց որդիներուն արհեստ սորվեցնել եւ թէ մեր քաղաքի վարժարանաց շրջանաւարտները՝ ըստ տեղւոյն պարագայից՝ ինքնին պարտք մը կը զգան արհեստ մը ուսանիլ յետոյ ուսուցչութեան, գրագրութեան եւ կարգ մը ապէս պաշտօններու բարձրանալ եւ ոչ թէ ուրիշ քաղաքաց շրջանաւարտներու պէս՝ առաջին քայլին այդ պաշտօններու ժղճաւանջով մաշիլ։ Այսօր արհեստը անհրաժեշտ պէտք մը սեպուած է Վանի մէջ ապրելու համար, այնպէս որ առաջի կարգ անցած է թէ՝ «Արհեստը ոսկեայ ապրանչան մըն է. զայն չունեցողը չէ կարող ապրիլ»։

Ահա հիմա միայն կարելի է երեւակայել թէ արհեստները որքան յառաջդիմած են Վանի մէջ, մանաւանդ երբ եւրոպական կարգ մը այցելուներ արհեստի նրբութեան ճաշակ մատուցին մեր մէջ։

ՍԱՐՄԵՆԱԿ ՄԱՔՍԱՊԵՏԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

★ Բոցատմի եւ Պերլինի մէջ, ի պատիւ Իտալիոյ թագաւորին եղած հանդէսները ալ վերջացած են։ Վիլհէլմ կայսր հիւրը եւ այս վերջնոյն արտաքին գործոց նախարարը նորէն իրենց հայրենիքը վերադարձան, վերին աստիճանի գոհ, գերման կայսրութեան մայրաքաղաքին մէջ իրենց կրած տպաւորութիւններէն։ Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորը եւ Բոլնէզզի նախարարը իրենց հետ կը տանին ամէնէն առաջ այն վստահութիւնը թէ, Իտալիոյ՝ Եւրոպայի մէջ ունեցած դիրքը տեւականօրէն ապահովուած է։ Երբեակ զինակցութեան ամուր ու անփոփոխ մնալովը։ Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորը, Վիլհէլմ կայսր պէս կատարեալ զինուոր մըն է եւ ինչ որ իր Գերմանիա այցելութեան առթիւ տեսաւ գերման բանակին վրայ, իր մէջ ապահովարար սա համոզումը անպատճառ աւելի ուժգնացուցած է թէ երրեակ զինակցութիւնը, ժողովուրդներու խորհուրդին մէջ ունեցած առաջնորդող դիրքը ոչ կորսնցուցած է, ոչ ալ կրնայ կորսնցնել։

★ Ֆրանսական բանակը, երբ եւրոպական մեծ պատերազմներու բանակներուն ի մասնաւորի գերման բանակին հետ բաղդատութեան գընեն, բոլորովին տարբեր վիճակ մը կը ներկայացնէ։ Գերմանիոյ մէջ, օրինակի համար, բանակին վերին աստիճանաւորները պէտքը չեն զգար ի ձայն փղոյ եւ սրնդի ջատագովութիւնը ընելու իրենց բանակին, մինչդեռ Ֆրանսայի վարիչ մարմնոյն անդամները անհրաժեշտ կը նկատեն ժամանակ առ ժամանակ սպաները եւ զինուորները շողոքորթիչ խօսքերով սնուցանելու եւ իրենց գերազանցութիւնը երկինքներ բարձրացնելու։ Վերջերս, ինչպէս օրը օրին ալ գրեցինք, Ֆրանսայի պատերազմական նախարարը զօրավար Անտոէ, պատերազմի մէջ ինկած զինուորներու յիշատակին կանգնուած կոթողին բացման հանդէսները իրեն առիթ բռնելով վերը ակնարկած ուղղութեան մէջ բաւական գործ տեսաւ եւ միեւնոյն ատեն իր սորագասեալներուն ալ ակնարկութիւններ ըրաւ տպագային իրենց տանելիք յաղթանակներուն նկատմամբ։

★ Ամէն պարագայի մէջ, Ֆրանսական ժողովուրդը կ'աշխատի, պատմութեան իրեն ընձեռած գասերէն օգուտներ քաղելու եւ իր զէնքերն ալ հատու ու պատրաստ բռնելու։ Բոլորովին տարբեր գրութիւն մըն է սակայն, որ կը տիրէ Անգլիոյ մէջ, ուր նոյն իսկ այն նախարարը որ ամէնէն աւելի կայսերական Երազներ կը սնուցանէ, հակառակ հարաւային Աֆրիկէի պատերազմին տուած փորձառութեանց, թեթեւ սրտով մը մէկ կողմ կը թողու, անգլիական բանակին արդի գաղափարներով կազմակերպութեան խնդիրը։ Կրնայ ըլլալ որ Զէմպերլէյն անգլիական ժողովուրդին ներքինը պարզած ըլլայ իր այս խօսքերով, թէ Անգլիա երբէք չպիտի մտնէ կարգ մը ծախքերու տակ, առանց-ցմով, պատերազմ մը ծագելու պարագային բոլորովին կազմ եւ պատրաստ ըլլալու համար։ (Գանոթ. Խմբ. տես այսօրուան ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐՈՒՆ մէջ)։ Սակայն տարօրինակ տպաւորութիւն մը յառաջ կը բերէ սա պարագան որ, քաղաքագէտ մը, որ բոլորովին տրամադիր կ'երեւայ, տոնիը ներկայանալուն ուրիշներուն իրաւունքները ձեռքերնուն առնելու, ինչպէս հարաւային Աֆրիկէի պատերազմն ալ ցոյց կուտայ հրապարակաւ, ինքզինքը հակառակ կը յայտարարէ ցամաքային Եւրոպայի ըմբռնմամբ անգլիական մնայուն բանակի մը կազմութեան եւ այս կերպով կառավարութեան ոյժին եւ ուղածին միջեւ մեծկակ խրամատ մը կը բանայ։ Ասկից զատ ուրիշ պարագայ մըն ալ կայ Անգլիոյ համար, զոր կ'արժէ նը-կատողութեան առնել։ Անգլիոյ համար խաղաղական զարգացում մը այն ատենի ապահովուած բան մը չէ, որքան կեդրոնական Եւրոպայի համար։ Եւ ասիկա անոր համար, որովհետեւ ընդարձակ տարածութիւններու մէջ Անգլիոյ ունեցած բազմատեսակ շահերը վստահելի երաշխաւորութիւններ չեն անգլիական կայսրութեան խաղաղ զարգացման։ Բրիտանական քաղաքականութիւնը, ծայրագոյն արեւելքի մէջ կը հանդիպի կրաւորական ընդդիմութեանը չինական դիւանագիտութեան որ ըմբռնած ըլլալ կ'երեւայ թէ Անգլիա ոչ իրը օժանդակ վստահելի, ոչ ալ իրը հակառակորդ յարատեւ հետապնդող մը կրնար ըլլալ։

Մ. Շ.

ԳԵՐՄԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՁՕՅԳԻ ԲՈՀԷՆԻ ՄԷՋ

ԲՈՀԷՆ,—2 սեպտեմբեր.—Կայսերական զոյգը եւ դահավժառանդ իշխանը երեկոյեան ժամը 6ին տեղս ժամանեցին։ Կայսրը ձիով եւ կայսրուհին, քառաձի կառքով մը եւ Ուլաններու պատուոյ ջոկատով քաղաքմտան Պէպլիոր Թոռի առջեւ կայսերական զոյգը ընդունուեցաւ քաղաքին պաշտօնէութեան կողմէ։ Վերին քաղաքապետը ուղերձ մը արտասանեց յիշելով որ ասկից ճիշդ 100 տարի առաջ Ֆրիտրիհ Վիլհէլմ Գ. թագաւորը Լուիզէ թագուհին հետ քաղաք կը մտնէր եւ ի վեր հանեց Վիլհէլմ կայսր սիրոյ այն ապացոյցները, զոր նորին Վեհափառութիւնը Բոլոնի քաղաքին հանդէպ ցոյց տուած է։ Վերջացուց իր խօսքը բռնելով.—Միայն կայսրութեան գրօշին տակ եւ Բրուսիական զորագունդերու ճամբուն մէջ կրնայ Բոլոնի քաղաքը զարգանալ եւ այսօր ամէն կուրծքէ կը թռչի սա գոհացումը.—«Բրուսիայի մըն եմ եւ Բրուսիայի մը կ'ուզեմ ըլլալ» Վիլհէլմ կայսրը իր եւ կայսրուհիին կողմէ շնորհակալութիւն յայտնեց եղած սրտագին ընդունելութեան համար եւ ներկայներու կեցցէի օրուընդոստ աղաղակներու մէջ հաղորդեց թէ կայսերական հրամանով, այսօրուընէ Ռէյնոնի օրէնքը միանգամ ընդ միշտ վերցուած է։ Ակից վերջ կայսերական զոյգը եւ գահաժառանգ իշխանը շարունակեցին իրենց ճամբան դէպի քաղաք։

ԲՈՀԷՆ, 2 սեպտեմբեր.—Վիլհէլմ կայսր հրաւէրին վրայ, այս իրիկուն Բոլոնի եկան Վարչաւիայի կառավարիչը Զէրիքով, յետոյ Բեզերսպէրգի Ֆրիտրիհ Վիլհէլմ Գ. անձնապահ-ենտեակ զօրագունդին գնդապետ մը եւ 16 սպաներ։

ՌՈՒԶՎԷԼԴ ՆԱԽԱԳԱՀ

ԵՒ ՄՈՆՐՈՅԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ

Մ. Նահանգներու նախագահին Բրոքզորի մէջ ըրած ատենաբանութեան բովանդակութիւնը արդէն հաղորդած էինք երկուքս ԾԱՂԻԿի Մանր Լուրերու բաժնին մէջ։ Այս մասին նորագոյն հեռագիրներ հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդեն.—

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ, 3 սեպտեմբեր.—Բրոքզորի մէջ ըրած ատենաբանութեան միջոցին Բուզվէլդ նախագահը ի մէջ այլոց հետեւեալը ըսած է նաեւ.—«Անհատական կեանքի մէջ, այն անձը որ կ'ապահովցնէ թէ կ'ուզէ բան մը ընել եւ որ յետոյ կատարեալապէս իր խօսքին տէրը չէ մնար, միշտ իրը արհամարհելի արարած մը կը համարուի եւ իրը ազգութիւն մենք ալ բրնսկան է չպիտի ուզենք այն տեսակ գիրք մը առնել, զոր պահելու համար պէտք եղած յամառութիւնը ցոյց տալու նպատակը չունինք։ Պարծենկոտութիւն եւ ինքնագովութիւն, անհատական կեանքի մէջ տկարութեան նշաններ են։ Ազգութիւն մը որ զօրաւոր է, պէտք չունի, որպէսզի իր քաղաքագէտները իրեն համար պարծենան։ Ազգ մը որ ինքզինքը կը յարգէ, ամէնէն քիչ կը փափաքի որ իր պետութեան ներկայացուցիչները խնդիր մը ունենան օտար պետութեան մը հետ, բպառնան անոր կամ անարդեն զայն։ Հանդէպ բոլոր պետութեանց մեր վարմունքը այնքան քաղաքավար ու յարգալիր պէտք է ըլլայ, որքան մենք իսկ կ'ուզենք, որպէս զի քաղաքավարութիւն ու յարգանք ցոյց տրուի մեզի, զորս անպատճառ կ'ուզենք ստանալ։ Մենք չենք կրնար անոնց անիրաւութիւն մը ընել, եթէ չենք ուզեր մենք անիրաւութեան մը հանդուրժել։ Բայց եթէ մենք դիրք մը դրաւենք, միշտ կ'ուզենք աչքի առջեւ ունենալ թէ այդ դիրքին պահպանումը ուղղակի մենէ կախում ունի, մանաւանդ այն բանէն որ մենք կարողութիւնը ցոյց տանք այդ դիրքը պահպանելու։ Մեզի համար ամօթ մը պիտի ըլլար եթէ մենք ուզէինք Մոնրոյի վարդապետութիւնը վէճի ենթարկել եւ այն ատեն, եթէ մեր պահանջը տարակոյսի ենթարկուէր, առով յայտնուած պիտի ըլլար թէ մենք միայն մնամէջ պարծենկոտութիւններ ըրած ենք եւ կարող չենք մեր խօսքերը գործքով զօրացնելու»։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

★ Պիրմինկհէմէն կը հաղորդուի թէ պատերազմական մինիստերու բաժանման ատեն Անգլիոյ գաղթական նախարար Զէմպերլէյն ատենաբանութիւն մը ընելով ակնարկեց այն ա-ռարկութեանց թէ կառավարութիւնը պօէրական պատերազմին ձեռնարկելէ առաջ անհրաժեշտ նախապատրաստութիւն մը չէ տեսած եւ բաւ թէ իր կարծիքով երկիր մը չի կրնար երբեք այն տեսակ ծախքերու տակ մտնել, որոնք պէտք են, ատենցմով միշտ պատերազմի համար պատրաստ վիճակի մը մէջ գտնուելու համար։ Միշտ պէտք պիտի ըլլայ ժողովրդին հայրենասիրութեան զիմում ընել, գոյութիւն ունեցող բանակին պակասները դարմանելու համար։ Գլխաւորաբար, եթէ ոչ բոլորովին, պարտական ենք կամաւորներու օժանդակութեան, որով Անգլիա վերջին պատերազմին մէջէն յաղթական կերպով ելաւ։

★ Ամսդերտամի պօէրական շրջանակներէն ծագում առնող լուրի մը նայելով, այն բանակցութիւնները զորս պօէր զօրավարները նպատակ ունին Լոնտոնի մէջ կատարելու, գլխաւորաբար պիտի դառնան, պատերազմի ատեն իրենց սեփականութիւնները աւերած պօէր ընտանիքներու ըլլալիք նիւթական աջակցութեան աւելի մեծ համեմատութիւն մը տալու շուրջ։ Վերոյշեալ մտադրուած բանակցութեանց միջոցին Պօէրները պիտի աշխատին նաեւ բոլոր գրաւուած ինչքերու վերադարձուելուն, ինչպէս նաեւ երբեմնի պօէր հանրապետութեանց տեղ ներկայացուցչական կառավարութեան մը ապահովուելուն։ Ամսդերտամէ կը հաղորդուի նաեւ թէ պօէր զօրավարները, իրենց այս փափաքները բացէ ի բաց յայտնած են նաեւ Էտուարտ թագաւորին եւ Նորին Վեհափառութիւնն ալ կարգ մը ապահովութիւններ տուած է իրենց։ Գալով Բրիւկէրի հարաւային Աֆրիկէ վերադառնալուն, կը հաւատուի ապահովութեամբ թէ ծերունի քաղաքագէտը չի մտածեր իր հայրենիքը վերադառնալու եւ թէ կ'ուզէ իր կեանքին վերջին օրերը Եւրոպա անցնել։

★ Լոյտի ընկերութեան Սոսքսն չոգենաւով սեպտեմբեր 1ին Պրէմէնի նաւահանգիստը ժամանեցին, Ծայրագոյն Արեւելքի գերմանական զրաւման բանակին 9 սպայ եւ 241 զինուոր։

★ Հռոմէն հետեւեալը կը հաղորդուի—Կառավարական շրջանակներու մօտ գտնուող Բաղդիա թերթին իրազեկ անձնաւորութեան մը կողմէ կը հաղորդուի թէ, այն տեսակցութեանց միջոցին, որոնք Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորին Գերլին այցելութեանը, գերման վարչապետ կոմս Պիւլովի, Իտալիոյ արտաքին գործոց նախարար Բոնինէզզիի եւ աւստրեհունգարական դեսպան Զէկոլէէնի Մարիհի միջեւ տեղի ունեցան, յատակ կերպով յայտնուեցաւ այն համամտութիւնը, որ երբեակ զինակցութեան պատկանող երեք կառավարութեանց մէջ գոյութիւն ունի, ամէն փոխադարձ քաղաքական եւ անտեսական շահերու հետ ուրնչութիւն ունեցող խնդիրներու առթեն։ Այդ տեսակցութեանց միջոցին նմանապէս հաստատուած է թէ Գերմանիոյ եւ Իտալիոյ միջեւ չկայ խնդիր մը, որ ամենագոյնն կերպով պղտորէ երկու կառավարութեանց եւ ժողովուրդներու միջեւ եղած համակրութիւնը։ Աւստրեհունգարիոյ եւ Իտալիոյ միջեւ եղած փափաքները յայտնուած են, իրենց փոխադարձ յարաբերութիւնները ա՛լ աւելի մտերմական դարձնելու համար, եւ այդ փափաքները լաւագոյն արդիւնքները տուած են։

★ Պարպարդոնէն (Թրանսվալ) կը հաղորդուի թէ տեղի ունեցած խնամոտ քննութիւններէ վերջ հաստատուած է թէ այս տեղի ոսկիի հանքերը մեծ ապագայ կը խոստանան։

★ Տրպլինէն սեպտեմբեր 2 թուականով կը հեռագրուի թէ, թերթերու մէջ հանրութեան ուղղուած յայտարարութիւններով, ոճրագործութեան օրէնքի մէկ քանի բաժանումներու տրամադրութիւնները նոր վեց կոմսութեանց եւ Տրպլին ու Լայտրիք քաղաքներուն վրայ ալ հաստատուեցան, անգլիական կառավարութեան կարգադրութեամբ։ Այս առթիւ խնդրոյ առարկայ վեց կոմսութեանց կարգ մը մասերուն վերոյշեալ քաղաքներուն մէջ գործադրութեան պիտի դրուի, ոճրագործութեանց օրէնքի այն մասը որ կը տրամադրէ փոխանակ առանձին ըլլալու, հաւաքական դատավարութիւնը։

★ Իտալիոյ Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւոր, որ Գերմանիա այցելութեան առթիւ 10,000 ֆրանք չնորհած էր Պերլինի աղքատներուն, կը հաղորդուի թէ 10,000 ֆրանք ալ տուած է Բոցատմի աղքատներուն համար։

★ Բիքինէն սեպտեմբեր 1 թուականով կը հեռագրուի թէ Լիքինի տուրքին բարձման մասին եղած հրովարտակը, պաշտօնաթերթին մէջ հրատարակուած սրբագրութեամբ մը կը ջնջուի։ Պաշտօնաթերթին մէջ հրատարակուած յայտարարութեան մէջ ըսուած է թէ, առաջին հրովարտակը չինական գիրերուն դէջ իմաստ սրբուելուն հետեւանքով, սխալ թարգմանուած է, որով հրովարտակին մէջ պէտք է կարդալ.— «Երբ բոլոր կառավարութիւնները համամիտ գտնուին ներածման եւ արտածման մաքսատուրքերու բարձրացման, այն ատեն ներքին մաքսատուրքերը պիտի ջնջուին»։

★ Ռոյդէրի գործակալութիւնը սեպտեմբեր 1 թուականով Շանկայէն կը հաղորդէ թէ անգլուչինական առեւտրական պայմանագրութիւնը տակաւին չէ ստորագրուած։

★ Աւստրիոյ եւ Հունգարիոյ մէջ հաշտարար համաձայնութիւն մը յառաջ բերելու համար երկու երկիրներու նախարարապետներուն, Զէյլի եւ Բէօգպրի միջեւ խորհրդակցութիւններ տեղի պիտի ունենան ուրբաթ (այսօր)։

★ Թանէէրէն 2 սեպտեմբեր թուականով կը հեռագրուի թէ Պէրպէր ցեղը յարձակեցաւ Մաքսինէզ քաղաքին վրայ եւ բազմաթիւ արշաւ տարի ապին։ Ուղղակի քաղաքին մէջ չկրցան մտնել, որովհետեւ, կառավարիչը յաջողեցաւ արդիլել։ Հրեաներու թաղը գոցուած է եւ պատուարներով պաշտպանուած։ Քաղաքին դուրսի պարիսպները թշնամիներուն կողմէ գրաւուած են։

★ Բորդ Էլիզաբէթէն Լոյտի շոգենաւային ընկերութեան ուղղուած հեռագրէ մը կը տեսնուի թէ, փոթորկի ատեն հետեւեալ գերման շոգենաւերը խրած են. Թէքլա, Քոռիլանուս, Նատոլիկոս, Լիմանուսի, Հանս Վակնէր եւ Անոնիա։ Քոռիլանուսի նաւաստիներէն երկու հոգի խեղդուած են։

ԾԱՆՕԹ. ԽՄԲ.—Երէկուան ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐՈՒ վեցերորդ լուրին մէջ Իտալանտան պէտք է կարդալ Իսլանտա։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԱՇԽՈՒՈՒԱՆ

ՆԻՒ ԵՈՐՔ, 4 սեպտ.— Բուզվէլթ նախագահին կառքի արկածի պատճառ տուած վէրքերը չատ թեթեւ են։ Նախագահը ասոր համար կանին պէս կ'աշխատի։

ԲԱՐԻԶ.— Անկար զինուորներու պատոյն կառավարիչը՝ զօրավար Առնաւ՝ մեռաւ այս առաւ։

ԼՈՆՏՈՆ.—Պ. Զէմպրլէն, վաղը ի ներկայութիւն Լորտ Ֆիշէրի, պիտի ընդունի պօէր զօրավարներու։ Այս վերջինները մասնաւորաբար խնդրած են Լորտ Ֆիշէրի ներկայութիւնը, որպէս զի իր կողմէն այժ տայ կարգ մը խնդիրներու՝ զորս նախապէս սկզբունքով ընդունած էր հաշտութեան կնքման միջոցին։ Պօէրները կը խնդրեն որ պատերազմէն մնացուցիչներուն ըլլալիք հատուցումը աւելցուի, արտօնութիւն տրուի անխարար ամէն Պօէրի՝ իր հայրենիքը դառնալու։ Նաեւ կը խնդրեն որ կատարեալ ներում չնորհուի այն բոլոր Աֆրիքանէրներուն՝ որոնք կռուի ատեն պօէրներուն միացած էին, ինչ որ խոստացուած է նախապէս։ Կ'ըսեն թէ բանակցութիւնները ութ օրի չափ պիտի տեւեն։

ԼՈՆՏՈՆ.—Մարալխատ Բօպէրդս, Պ. Պրոտրիք եւ բազմաթիւ անգլիացի զօրավարներ այսօր կը մեկնին՝ գերման բանակին ռազմափորձերուն ներկայ գտնուելու համար։

ՊՈՒԷՐԼԷՆ.—Ռուսական նաւատորմին մը Սէվաստոբոլ պիտի երթայ փոխադարձ այցելութիւն տալու ռուս նաւատորմին, որ մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնէ խանդավառ ընդունելութիւն մը ընելու համար։

ԲՕՋԸՆ.—Վիլհէլմ կայսրը ընդունելով Բոզնի նահանգին ներկայացուցիչները, ցաւ յայտնեց թէ ոչ-գերման հպատակներու մէկ մասը դժուարութիւն ցոյց կուտայ գերմանական պայմաններուն համակերպելու։ «Սուտ են, բաւ, բոլոր այն տարաձայնութիւնները՝ որոնցմով կ'ուզեն ցոյց տալ թէ կրօնական խարութիւն կը յարուցուի, եւ թէ ցեղային աւանդութիւնները չեն յարգուիր։ Միայն թէ, չատ բնական է որ կառավարական պաշտօնեաները պիտի ուզեն գործադրել իրենց կայսեր հրամանները, ինչպէս նաեւ Անոր քաղաքականութեան ձգտումները։ Ինծի համար ամէնքն ալ Բրուսիացիներ են այլեւս, եւ իմ պարտականութիւնս է հսկել որ անքակտելի կերպով մը Բրուսիոյ միացած այս նահանգը էապէս բրուսիական ու գերմանական հանգամանք մը ունենայ»։

ԲՕՌ-ՍԱՅԻՏ.—Վոյֆի գործակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ սեպտ. 2ին Բօռ-Սայիտի մէջ քոլերայի մահացու դէպք մը պատահած է։

ՀՌՈՄ.—Իտալական ռանթին տոկոսի գինին փոփոխութեան ծրագիրը պատրաստուեցաւ Էլմտական նախարարին կողմէ, աշխատակցութեամբ Բարիզի իտալական դեսպան Պ. Թորնիէլիի։

ԼՈՆՏՈՆ.—Լորտ Ռոպէրդսի եւ Պ. Պրոտրիքի հետ գերման ռազմափորձերուն ներկայ գտնուելու համար մեկնող զօրավարներուն մէջ կը գտնուին նաեւ Բէլլի-Բէնի, Ֆրէնչ եւ Ճօրճ Համիլթէն զօրավարները։

ԲՕՋԸՆ.—Ֆրանց-Եոզէֆ կայսրը Վիէննա մեկնեցաւ։ Ֆրանց-Ֆէրտինանտ արհիրզուքը աւստրօ-հունգար նաւատորմին ծովակալ անուանուեցաւ։ Կայսերական հրովարտակ մը չնորհակալութեամբ կը յիշատակէ այն ծառայութիւնները զորս աւստրօ-հունգար տորմիղը, մասնաւորապէս Զինաստանի մէջ, մատուցած է միջազգային զինուորական գործողութեանց։ Կայսրը յատուկ գոհունակութիւն կը յայտնէ թէ բանակին եւ թէ նաւատորմին ռազմափորձերուն յաջողութեան համար։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ՈՒԱՇԻՆԳԴԷՆ, 4 սեպտ.—Մ. Նահանգաց նախագահին վիճակը մտահոգութիւն չի պատճառեր։ Պ. Լուպէ եւ Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարար Պ. Տէլքասէ չնորհաւորական հեռագիրներ ուղղեցին։

ԲԱՐԻԶ.—«Էքզ տը Բարի» կ'ըսէ թէ ծովային նախարար Պ. Բէյլդան մը-տադիր է նաւագնացներ ծովային զօրքերը, խնայողութեան համար։

ԲԱՐԻԶ.—Բարիզի երմտական շրջանակներու մէջ կ'ըսուի որ տերպիական փոխառութեան պայմանագիրը այսօր պիտի ստորագրուի։

ԱՌԵՒՏՈՒՐԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ՄԱՆՉԷՍԹԷՐ, 5 Սեպտ. 902

ԲԱՄԲԱԿ

Հեռագիր այսօրուան Սրօթ. պատրաստ 5 5/64 Բէնս

Ցառաջիկայ սեպտ.-հոկտ. յանձնելի 4 39/64 Բէնս

Վերջի չարթուն մէջ բամպակը զգալի բարձրացում կրեց, այսինքն 1/4 բէնս, անանկ որ 5 բէնսն ալ անցաւ ասատիճանարար։ Անգլիական թերթերը ամերիկեան լուրերու վրայ հիմնուելով՝ բամպակին մէկէն այս բարձրացման մասին հետեւեալ տեղեկութիւնը կու տան «Սեպտեմբեր ամսէն սկսեալ նոր հունձքը նաւահանգիստները իջնալ սկսելուն եւ անցեալ տարուան բամպակէն ալ նուազ սիօք մնացած ըլլալուն, չանգէսները ստիպուեցան բամպակին գինը մէկէն բարձրացնել. յայտնի չէ թէ տակաւին մինչեւ ո՞ւր կրնան բարձրանալ գիները։»

ՄԱՆՈՒԱ

Ինչ որ ներկային մէջ բացայայտ կ'երեւայ, այն ալ սա է թէ Մանչէսթրի հրապարակը հաստատ վիճակ մը ունի. բամպակին ընթացքին նայելով անպլ. մանածի գործարանները տեսակի համեմատ 1/8-1/4 բէնս վրայ դրին. օրինակի համար 20 թիւ անպլ. Ա. վաթերին Սեւ. ծով յանձնելի 7 3/8 կ'ուզէին, հիմա 7 5/8-7 3/4 բէնս կը պահանջեն, sans engagement։

Իտալական ֆապրիքաները անգլիականներէն աւելի աղդուած են բամպակի ընթացքէն. բաւական offresներ մերժուեցան եւ մեծաքանակ engagementներու մտնելու բնաւ համակամութիւն ցոյց չեն տար։

ՊՈՒԼՍՈՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

Եղանակին բերմամբ թէ մանածի եւ թէ մանիֆաքտուրայի գործառնութիւնք թոյլ վիճակ մը ունին. տակաւին Եւրոպայի բարձրացումը աղդած չէ Պոլսոյ հրապարակին վրայ, անանկ որ մանածի գիները ո՛ եւ է փոփոխութիւն չեն կրած։

(Դիները միւսոյն են)

Փ. Ա. ԳԱՍԱՊԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԴԵՂՈՐԷԻՑ ԵՒ ՆԵՐԿԵՐՈՒ

Պոյիս, Մարբուհճըյար, Զարշըլը խան թիւ 24

Մեծ մթերք ներկերու եւ դեղերու

Թարմութիւն եւ զուտութիւն երաշխաւորեալ

Դիւրամատչելի պայմաններ — Չափաւոր գիներ

Գաւառներէ յանձնարարութիւններ կ'ընդունուին

Եւ.

Կը կատարուին ճշդապահութեամբ

ՀԱՐՏԱՐԱՊԵՏ

ՍԱՐԳԻՍ ԹԱՇՃԵԱՆ

ՎԿԱՅԵԱԼ ԿԱՅՍ. ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԻՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԷՆ

Կը սառանձնէ չինութիւններ իրենց կամ ալիրերու հաշուոյն

Կը կատարէ ճարտարապետական ամէն տեսակ աշխատութիւններ

Գաւառներէ կ'ընդունի յանձնարարութիւններ

Պատրաստութիւն չինութեանց յատակագիծներու

Ի հարկին այցելութեամբ կը կատարէ գաւառներու մէջ եղած գործեր

ՍԿԶԲՈՒՆՔ

Ճշդապահութիւն եւ դիւրամատչելի պայմաններ

Կալաթա, Մանմատիէ ճատտէսի, թիւ 42

ՀԷՐՃԱՅԻ ԱՊԱՌԻԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ ՀԷՐՃԱՅԻ

ԱՊԱՌԻԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ ՅԱՃԱԽՈՐԴԱՑ ԴԻՒՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՆ

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԷՔ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՀԱՐԵՂԷՆՆԵՐ ՈՒՆԵՆԱԼ ԴԻՄԵՑԷՔ

Պոլիս, Ոսկերչաց Շուկայ Մեծ–Փողոց թիւ 13

ՀԷՐՃԱՅԻ վաճառատունը ունի եւրոպական ճաշակով պատրաստուած զոհարեղէններ, ամէնքն ալ տաւջնակարգ ըլլալու պայմանով։

ՀԷՐՃԱՅԻ վաճառատան գիները անփոխելի են։

ՀԷՐՃԱՅԻ վաճառատունը ունի արծաթեղէն առարկաներ։

ՀԷՐՃԱՅԻ վաճառատունը ունի ժամացոյցներ եւ արծաթեայ գաւազաններ։

ՊԱՏՄԱՆՆԵՐ

Հարիւրին 20 կոնիակ, մնացեալին համար չարաթական հարիւրին 5 վճարում

Կանխիկ գնողին համար հարիւրին 5 զեղչ

Գործածուած զոհարեղէնները եթէ վնասուած չեն, հարիւրին 10 զեղչով եւ կ'առնուին

ՈՒԻԼՍՈՆ

Western Assurance Company

ՏՐՈՒՆՏԻ ԳԼԽԱՒՈՐ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱԿԱՆ ՈՒՆ.

Հաստատուած միաձայն զուտ ընդլ. ակտիվ 6,000,000

Հաստատուած գրամներու զուտ ընդլ. ակտիվ 1,250,000

Գրամներու կանխիկ հասոյթ 410,000

Ամէն տեսակ ապահովութիւններ

Ամէն տեսակ ապահովութիւններ ընդունելի են

Ամէն տեսակ ապահովութիւններ ընդունելի են

Ամէն տեսակ ապահովութիւններ ընդունելի են